

# Lezen met een taalbes- chouwende bril

1 januari 1988

Auteur: Willy Delcart

Volume: 18

Nummer: 1

Pagina's: 36-41

## Documenten

- [vonk\\_jrg18\\_005.pdf](#)

lezen met een taalbeschouwende bril de lessen die ik in dit artikel beschrijf zijn afkomstig uit mijn eindwerk voor het hivo rond begrijpend lezen 1 ze zijn bedoeld voor de vijfde klas van het lager onder wijs oorspronkelijk was de eerste les allerm minst bedoeld om de kinderen tot leesverbetering te brengen pas achteraf bekeken stelde ik tot mijn verbazing vast dat we meer met lezen waren bezig geweest dan met het vooraf gestelde doel het bijvoeglijke naamwoord herhalen en de functie ervan aantonen nadat de les gegeven was heb ik me pas goed gerealiseerd dat deze les moeilijk een echt etiket kon krijgen het bleek niet enkel grammatica noch enkel woordenschat noch enkel lezen noch enkel schrijven of stellen enorm veel taalfacetten kwamen aan bod in feite was dit voor mij de allereerste keer dat ik aan den lijve ondervond dat taal inderdaad als geheel veel meer is dan de som van de losse taalonderdelen de lesdoelen waren dus uit een gegeven stukje tekst de bn herkennen en aanduiden de functie van een bn ervaren 2 werken met reclameteksten 1 de bn in een reclametekst opsporen en aanduiden kleur al de woorden die duidelijk maken hoe iets of iemand is geel in dit stukje tekst reclame mitsubishi niet nieuw hier of daar neen de galant opent daarmee een ge helemaal nieuw om beter te zijn dan al heel nieuwe klasse van wagens de su die anderen perberlines met een nieuwe kracht een sober klassiek design een super nieuwe zuinigheid een nieuw comfort volledig interieur een brok betrouw daartoe werd ondermeer de bare techniek onder de motorkap 1800cc turbo diesel ontwikkeld met kortom de juiste melange intercooler voor van italiaanse fijngevoeli meer pk s en grotere ge vormgeving geroemd zuinigheid zo krach frans comfort en duitse tig dat ie zwaardere grondlichkeit dieselmotoren t na kijken geeft zo zuinig dat u er l d ma de gouden ds een copieus dineetje vo r de dcht ttmz ncie t a abi h verj lrrs uithaalt als u nog s 36 vonk 1988 18de jg nr 1 2 verbetering en bespreking van de opdracht de woorden die de kinderen als bn hadden ontdekt schreef ik nu op het bord indien bepaalde bn meerdere keren in de tekst voorkwamen werden ze ook meerdere keren opgeschreven hieronder de lijst zoals die op het bord kwam noot bn zelfstandig gebruikt werden niet als fout gere kend nieuw helemaal nieuw

beter sober klassiek supervolledig betrouwbare juiste italiaanse fijngevoelige  
frans duitse nieuwe nieuwe nieuwe zuinigheid nieuw grotere zuinigheid krachtig  
zwaardere zuinig heel kort werden de oplossingen even getoetst aan zijn het woor-  
den die van iets zeggen hoe het is er kwam wat discussie over zuinigheid zuinig en  
heel we schraptten zuinigheid en heel omdat die woorden toch niet aan de gestelde  
definitie voldeden 3 verdere verdieping over de functie van het bn ik opende met  
de vraag valt jullie iets op wanneer je al deze woorden op het bord ziet en kreeg  
duidelijk enthousiaste respons er staat 6 keer nieuw in de meeste woorden zeg-  
gen hoe goed die auto is er staan woorden in die elkaar tegenspreken hier ging ik  
even dieper op in wat bedoel je wel ja nieuw en klassiek dat klopt niet zwaarder  
krachtig en zuinig kan niet duits en frans en italiaans ook niet ik ging verder wie  
zou dit geschreven hebben en waarom zou dit stukje geschreven zijn via een  
verkoper garagehouder autokenner kwamen we toch bij iemand die reclame schri-  
jft en via om ons iets te leren want dat is in de school een geïkt en heel veilig ant-  
woord waarmee je meestal wel roos treft en om iets te vertellen kwamen we tot  
om die auto meer te laten kopen 37 dit kwam toen op bord de schrijver auteur re-  
clame schrijver zijn doel verkopen aanprijzen jullie moesten dit schrijfstukje nu  
wel lezen om die woorden te vinden zou je in een andere situatie thuis bij de tan-  
darts dat willen lezen waarom niet auto s interesseren mij niet dat is niets voor kin-  
deren zo n tekst is helemaal niet spannend daar heb je geen plezier aan ik lees ni-  
et als t niet moet kan je je iemand indenken die dit wel wil lezen waarom dan wel  
iemand die een nieuwe auto wil kopen iemand die zich verveelt in de wachtzaal bij  
de dokter een autofreak dit kwam op bord de lezer een mogelijke koper een geïn-  
teresseerde iemand die zich verveelt zijn doel auto kopen tijd verdrijven alles over  
auto s te weten kamen ongemerkt en eigenlijk vooral ongewild hadden we een  
leuk lesje begrijpend lezen gehad een lesje met als lesdoel uit een gelezen tekst de  
bedoeling intenties van de auteur opsporen en verwoorden maar terzelfdertijd ge-  
beurde er meer we hadden eigenlijk auteursdoel en lezersdoel naast elkaar ge-  
plaatst en met elkaar in verband gebracht we hadden bovendien een stuk reclame  
wat kritischer bekeken en we gingen verder vertel me nu eens iemand die reclame  
schrijft welke soort woorden zal die veel gebruiken precies die woorden die  
duidelijk maken hoe goed iets is als je reclame leest is alles daarin waarheid 4 zelf  
bn in een gegeven tekst gebruiken ik verdeelde de kinderen in 2 groepen en gaf  
aan elke groep volgende opdracht jullie zien op je blad een reclamestukje staan  
over een ski oord 38 valle d aosta ik heb er alle woorden of de meeste toch uit weg  
gehaald die vertelden hoe het daar is om te verblijven de ene groep zal de tekst zo  
invullen als een reclameschrijver zou doen de andere groep doet precies het tegen-  
deel zij vullen woorden in zodat je er echt niet naartoe zou willen een prettig en  
leuk moment volgde toen de kinderen hun werkjes aan elkaar voorlezen valle d  
aosta de natuur waarvan u droomt stel u goor in het hartje van de alpen ligt een  
vallei om ri ngd door bergbanken waarop het skien is temidden a n een natuur dit  
is l alle d aosta met zijn pistes en winter sportstations afdaling of langlauf naar be-  
lie g en door landschappen on der een meestal hernel waarna u kunt uitrusten in  
herbergjes of hotels en gcnictcn van streekge rechten p ol afwisseling en altijd te-  
gen zeer prijzen alle d aosta in enkele uurtjes bent u d cr al aan het shien y gede-

tailleerde dokumentatie i taliaanse dienstoor toerisme louizalaan 176 1050 brussel  
l ladt5 5 evaluatie van deze les het geheel kende een erg vlot verloop was aange-  
naam afwis selend wat de leerlingactiviteiten betreft en bezat heel wat ludieke mo-  
menten dat de les insloeg bij de leerlingen bewees volgend staart je na het voor-  
lezen van de reclameteksten kwam de vraag uit verschillende hoeken van de klas  
of we nog wel eens wat met reclame wilden doen eentje kwam met het voorstel ik  
zou zelf wel eens een reclametekst willen schrijven dat sloeg in en ik stelde vervol-  
gens voor om dat na de middag pauze te doen de kinderen die s middags naar huis  
gingen vroeg ik een stukje speelgoed een boek een voorwerp mee te brengen  
waarover een reclametekstje kon geschreven worden s namiddags hadden we een  
erg gemotiveerd stelmo ment ook al onvoorzien ik leerde er zelf ook iets bij gram-  
matica van een wat meer functionele hoek benaderen binnen de geschreven taal  
39 leidt blijkbaar ook naar leesverbetering verdere toepassing de discussie die tij-  
dens de les ontstond over is alles waar wat je leest nieuw en klassiek dat klopt niet  
zette me verder aan het denken wil je teksten en dan meer speciaal reclametek-  
sten wat kritischer lezen dan leek het mij nogal van belang dat je jezelf afvroeg of  
een gelezen gegeven nu wel volkomen waar is waar zou kunnen zijn niet waar is  
uit deze idee groeiden 3 korte lessen begrijpend lezen 1 bent u kaalhoofdig zelf  
geschreven 2 philips koffiezetapparaten tekst afgeschreven van de verpakking-  
doos 3 jody en het hertejong een korte filmbespreking uit een tv blad overgeno-  
men bij 1 bent u ook kaalhoofdig gingen we op zoek via ge schreven opdrachten  
naar gegevens die zeker waar zijn prijs merk van het middel mogelijk waar zijn  
het produkt is beter dan alle ande re het garandeert succes zeker niet waar zijn  
spotprijs je kan nooit goed voet bal spelen omdat de bal afglijdt bij kopballen daar-  
na volgde een bespreking van de antwoorden bij 2 ging het om het meer kritisch  
bekijken van teksten op verpakkingen twee stukjes tekst werden hier na elkaar ge-  
bruikt a de tekst op de verpakking van een legodoos b de tekst op de verpakking  
van een koffiezetapparaat de kinderen probeerden door in de huid van de koper te  
kruipen wat met de eerste tekst gemakkelijker was dan met de tweede te ont-  
dekken of ze daarmee wel voldoende infor matie hadden over het produkt tevens  
werd de vraag bespro ken of het doel van deze teksten ook verkopen was boeiend  
was de vraag voor wie is de tekst op de legodoos bedoeld voor de kinderen of voor  
de ouders bij 3 werd eveneens met de twee andere teksten gewerkt het ging erom  
door vergelijking van de verschillende teksten het auteursdoel en het lezersdoel te  
ontdekken de vraag met welke bedoeling is deze tekst geschreven stond hier cen-  
traal uit de laatste les auteursdoel lezersdoel volgde daarna nog een andere ik  
plukte een kort antwoord uit het grote tweede antwoordenboek zonder de vraag  
uit te schrijven 40 ook hier zochten we naar auteur en lezersdoel in verge lijking  
met de drie bovenstaande teksten op die manier kwamen we tot een synthese alle  
teksten vertellen iets geven informatie bij de ene tekst is het hoofddoel verkopen  
bij de andere louter informatie geven de schrijver kan informatie geven maar  
mengt daarin zijn eigen voorkeur zijn eigen kijk op de dingen filmbespreking de  
schrijver geeft zuiver de informatie zoals die in werkelijkheid is antwoordenboek  
op die manier poogde ik volgende lesdoelen te realiseren het doel van de tekst  
herkennen of anders gesteld ervaren dat schrijvers handelingen bij hun lezers

willen ontlokken de intenties van een auteur kunnen verwoorden tijdens deze lessen kwam ook het verschijnsel ruis ter sprake het bleek bijvoorbeeld dat sommige kinderen dachten dat het stukje over kaalhoofdigheid eigenlijk alleen beoogd was als het verstrekken van informatie zonder meer daardoor begrepen ze deeltjes uit deze tekst niet goed bij dit verschijnsel ben ik dan ook even blijven staan daarbij stelden we vast dat hoe vlugger je een juiste hypothese omtrent de aard van de tekst en het doel van de auteur maakt hoe beter je een tekst begrijpt het hoeft geen betdbg dat dit niet in deze woorden naar de kinderen werd vertaald willy delcart g eisenhowerlei 10 2200 borgerhout noten 1 delcart w de leesbril veranderen hivo eindwerk 1985 2 uit een tekst de bn herkennen de kenmerken en het belang ervan vaststellen zie stevens marc maar wat met het grammatica on derwijs in vonk 13 3 pp 18 28 vooral pp 22 25 over het werken met foute gegevens 41